

חלבים

א. ר"ן על הרי"ף מסכת ביצה דף ה: (בדפי הרי"ף) אין מולחין את החלבים. כדי שלא יסריחו דמולח מידי דשייך ביה עבוד כגון חלבים דלאו אוכלין גמורין הן יש בו משום מעבד.

ב. חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף יא עמוד א ואני מסתפק אם התירו לו למלוח על גביו לצלי כדרך שהתירו בעור, שיש לי לדון בדבר דכיון שאמרו בעור ולא אמרו בחלבים ש"מ שאין היתר מליחה בחלבים כלל... ואפשר דטעמא דמלתא דבפורתא סגי ליה ואפי' לצלי ה"ל מעבד גמור.

ג. שיטה מקובצת מסכת ביצה דף יא עמוד א ומורי נר"ו [נצרהו רחמנא ונטרהו] אסר אפילו מליחה כל דהו, ואפילו לצלי, על גבי חלבים, משום דלא דמי לעור, דבעור אמרינן מתרמי מלתא [כלו', כך הוה, שבשרו היה על העור] משום דלא אסר ליה לבשר, אבל חלבים כיון דמבדל בדילי אינשי לא מלח עלייהו משום דאסרי ליה לבשר, וודאי כי מלח עלייהו מוכחא מלתא דמשום עבוד החלבים קא עביד. ולי נראה דשאני עור שיש לו תיקון גדול ועבוד יפה ממליחה בנתינתו לפני הדרסן, והלכך לא מוכחא מלתא. אבל חלבים דעבוד יפה שלהן אינו אלא מליחה, מוכחא מלתא:

הערמת חתיכות בשר

ד. חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף יא עמוד ב ואין אומרים בהערמות זו דומה לזו, דלגבי עור התירו למלוח עליו לצלי ואמרי' בירושלמי מלח הכא ומלח הכא עד דמלח כוליה, ואילו בפרקין דלקמן [יז.] גבי מי שלא הניח עירובי תבשילין אסרי' ליה טפי ממזיד! ויש לי לומר דהערמות דהכא היינו דוקא בדברים שהפסד בא להן מחמת שמחת י"ט, ושלא מחמת פשיעתו, כמליחת העור ומליחת גרמא גרמא, דא"א לו לחתיכות שהוא צריך ל"ט בלא שחיטה ויפסדו עליו כל שאר החתיכות, הילכך שרי ליה הערמה. אבל גבי עירוב, דפשיעתו גרמה לו שלא הניח עירובי תבשילין או שנאבד ונאכל בפשיעתו שלא נשמרו כראוי, לפיכך אסרו עליו הערמה וכן כל כיוצא בזה.

יחיד ורבים הלכה כרבים

ה. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ט. מעשה שבאו בניו וכו'. ועד השתא לא שמיע להו הא דרבן גמליא? - הכי קאמרי ליה: רבנן פליגי עילוון - ויחיד ורבים הלכה כרבים, או דלמא רבנן כוותך סבירא להו, והאי דקאמרי עד חצות - כדי להרחיק אדם מן העבירה? אמר להו: רבנן כוותי סבירא להו, וחיובין אתם. והאי דקאמרי עד חצות - כדי להרחיק אדם מן העבירה.

ו. רמ"א חושן משפט הלכות דינים סימן כה:ב וכן אם היה יחיד נגד רבים, הולכים אחר רבים בכל מקום (רשב"א סימן רנ"ג), ואפילו אין הרבים מסכימים מטעם אחד, אלא כל אחד יש לו טעם בפני עצמו, הואיל והם מסכימים לענין הדין נקרא רבים ואזלינן בתרייהו (מהרי"ק שורש צ"ד).

ז. ביאור הגר"א חושן משפט סימן כה ס"ק יח בכמה מקומות יחיד ורבים הל' כרבים והמדקדק ימצא בין לקולא בין לחומרא בממון ובאיסור וז"ש "בכל מקום":

ח. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף יג: יד. תנן התם: "מגילה נקראת באחד עשר, ובשנים עשר, ובשלושה עשר, ובארבעה עשר, ובחמשה עשר, לא פחות ולא יותר." אמר ליה ר"ל לר' יוחנן, איקרי כאן "לא תתגודדו", לא תעשו אגודות אגודות!... הא בית שמאי מתירין הצרות לאחים, ובית הלל אוסרים! מי סברת עשו ב"ש כדבריהם? לא עשו ב"ש כדבריהם. ור' יוחנן אמר עשו ועשו. ובפלוגתא דרב ושמואל, דרב אומר לא עשו ב"ש כדבריהם, ושמואל אמר עשו ועשו. אימת? אילימא קודם בת קול, מ"ט דמ"ד לא עשו? ואלא לאחר בת קול, מ"ט דמ"ד עשו? אי בעית אימא קודם בת קול, ואי בעית אימא לאחר בת קול:

- אי בעית אימא קודם בת קול, וכגון דב"ה רובא - למ"ד לא עשו, דהא ב"ה רובא; ומ"ד עשו, כי אזלינן בתר רובא היכא דכי הדדי נינהו, הכא בית שמאי מחדדי טפי.
- ואי בעית אימא לאחר בת קול, מ"ד לא עשו דהא נפקא בת קול, ומ"ד עשו רבי יהושע היא דאמר אין משיגין בבת קול. ומ"ד עשו, קרינן כאן: לא תתגודדו, לא תעשו אגודות אגודות! אמר אביי...

ט. תוספות מסכת מועד קטן דף כ עמוד א

[אמר ר' יוחנן] כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין [הלכה כרבים] - והוא הדין יחיד מחמיר ורבים מקילין הלכה כרבים, ומשום דהכא איירי ביחיד מקיל נקיט הכי. ו"כל מקום" לאו דוקא, דבהרבה מקומות פוסק כדברי היחיד, והיכא דאתמר אתמר. ועוד, דבעירוב אומר הלכה כדברי המקיל אפי' לגבי רבים, מיהו התם היינו ריב"ל ולא רבי יוחנן פר' מי שהוציא אוהו (עירובין מו.).

י. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין פרק ד הלכה ב

א"ר ינאי: אילו ניתנה התורה חתוכה, לא היתה לרגל עמידה. מה טעם? "וידבר ד' אל משה", אמר לפניו רבונו של עולם, הודיעני היאך היא ההלכה! אמר לו "אחרי רבים להטות - רבו המזכין זכו, רבו המחייבין חייבו, כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור. מיניין ודגל"ו ["ודגלו עלי אהבה"]. וכן הוא אומר "אמרות ד' אמרות טהורות, כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים [שבעה פעמים שבעה]". ואומר [שיר השירים א ד] "מישרים אהבוך."

יא. פני משה מסכת סנהדרין פרק ד הלכה ב

הודיעני היאך ההלכה. שלא יהיה בה ספק וא"ל זה אי אפשר אלא אחרי רבים להטות וכו' מפני שהתורה צריך שתהיה נדרשת במ"ט פנים לכאן ולכאן ואם אני מגלה לך ההלכה שוב לא תהיה נדרשת בהרבה פנים: ואומר מישרים אהבוך. עיקר אהבת התורה לעשות לה מישרים ע"י דעות הנוטים לכאן ולכאן ואחר כך מישרים אותו ע"פ הרוב:

יב. קרבן העדה מסכת סנהדרין פרק ד הלכה ב

גמ' אלו ניתנה התורה חתוכה. הלכה פסוקה אין להוסיף ואין לגרוע מדין הכתוב בתורה ואם יהיה שינוי בענין אסור להורות: לא היה לרגל עמידה. כלומר לא היה באפשר להתקיים בה דרוב פעמים הענין משתנה ואיננו כמו שמפורש בתורה:

יג. שדי חמד י:לה

וחקר שם (בגט פשוט סי' ה') דלפי הנראה דכלל זה ד"יחיד ורבים הלכה כרבים" דאמרינן הכי בפלוגתא דתנאי ואמוראי ופוסקים הוא מן התורה, כדמוכח בכמה דוכתי, אם כן קשה לכאורה דאשכחן בכמה דוכתי בש"ס דפסקי אמוראי כתנא יחיד נגד רבים... וכתב ליישב דהא דאמרינן רובא דאורייתא הוא היינו כשנחלקו בשעת מעשה הסנהדרין או הבית דין בשאלה שנשאל לפניהם, אז פוסקים הדין והולכים אחר הרוב מן התורה בין להקל בין להחמיר. אמנם אותו הדין והפסק אין נשאר כן הלכה קבועה לדורות שלא יוכל בית דין אחר לחלוק על אותו פסק של הראשונים, שהרי אמרה תורה "אל השופט אשר יהיה בימים ההם"...

יד. ספר החינוך מצוה עח

ומשרשי מצוה זו שנצטוינו בזה לחזק קיום דתינו, שאילו נצטוינו "קיימו התורה כאשר תוכלו להשיג כוונת אמיתתה", כל אחד ואחד מישראל יאמר "דעתי נותנת שאמיתת ענין פלוני כן הוא", ואפילו כל העולם יאמרו בהפכו לא יהיה לו רשות לעשות הענין בהפך האמת לפי דעתו, ויצא מזה חורבן שתעשה התורה ככמה תורות, כי כל אחד ידין כפי עניות דעתו. אבל עכשיו שבפירוש נצטוינו לקבל בה דעת רוב החכמים, יש תורה אחת לכולנו. והוא קיומנו גדול בה, ואין לנו לזוז מדעתם ויהי מה, ובכן בעשותינו מצוותם אנו משלימין מצות הקל. ואפילו אם לא יכונו לפעמים החכמים אל האמת חלילה, עליהם יהיה החטאת ולא עלינו.